

Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» включено до переліку наукових фахових видань України з державного управління (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019).

Спеціальність – 281.

Державне управління: удосконалення та розвиток. 2026. № 1. ISSN 2307-2156

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2026.1.20>

УДК 351:341

Н. В. Дорош,

аспірант, Комунальний заклад вищої освіти

«Вінницька академія безперервної освіти»

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-9443-2312>

ТРАНСФОРМАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ КРАЇН ПІВДЕННОЇ АЗІЇ

N. Dorosh,

Postgraduate Student, Municipal Institution of Higher Education "Vinnytsia

Academy of Continuing Education"

TRANSFORMATION OF THE SECURITY CONCEPT OF STATE POLICY IN SOUTH ASIAN COUNTRIES

У статті досліджено особливості формування та трансформації концепції безпеки державної політики країн південної Азії в умовах зміни балансу сил в субрегіоні. Зазначено, що сучасні виклики, пов'язані з такими явищами, як гібридна війна, кіберзагрози, інформаційна війна та інші новітні форми агресії, які вимагають не лише гнучкого реагування, але й суттєвого реформування концепцій та національних стратегій безпеки. Традиційні підходи, що базувалися виключно на військових аспектах захисту, сьогодні

не є достатніми для повноцінного забезпечення суверенітету та територіальної цілісності держави. Автором досліджено структуру вогневої потужності Індії, Пакистану та Бангладешу за 2025 року, а також ВВП та рейтинг військової сили 2025 року з метою дослідження стану військових потужностей країн Південної Азії. Встановлено, що архітектура безпеки в Південноазійському регіоні будується відповідно до логіки плюралізму та адаптивності, оскільки інтегрує державний, міждержавний та недержавний рівні, уникає жорстких зобов'язань та зосереджується на пом'якшенні ризику ескалації конфлікту, а не на повному усуненні конфлікту. Концепції безпеки країн Південної Азії наразі проходять етап трансформації, відображаючи нові реалії глобалізованого світу, де традиційні загрози поєднуються з сучасними викликами. Держави змушені переглядати власні стратегії та співпрацювати на глобальному рівні, аби ефективно реагувати на загрози, що виходять за межі їхніх національних кордонів.

The article examines the features of the formation and transformation of the concept of security of the state policy of the countries of South Asia in the context of a changing balance of power in the subregion. It is noted that modern challenges associated with such phenomena as hybrid warfare, cyber threats, information warfare and other new forms of aggression require not only a flexible response, but also a significant reform of concepts and national security strategies. Traditional approaches, which were based exclusively on military aspects of defense, are not sufficient today to fully ensure the sovereignty and territorial integrity of the state. The author studied the structure of firepower of India, Pakistan and Bangladesh for 2025, as well as GDP and military power rating for 2025 in order to study the state of military capabilities of the countries of South Asia. Today, the transformation of the concept of state policy security involves a transition from a classical military-political approach to a comprehensive one, including economic, information, environmental and humanitarian security; protection of not only state borders, but also political and economic position in the international arena with the

implementation of national interests. It is established that the security architecture in the South Asian region is built according to the logic of pluralism and adaptability, as it integrates the state, interstate and non-state levels, avoids hard commitments and focuses on mitigating the risk of conflict escalation, rather than on the complete elimination of conflict. The security concepts of the countries of South Asia are currently undergoing a transformation, reflecting the new realities of a globalized world, where traditional threats are combined with modern challenges. States are forced to review their own strategies and cooperate at the global level in order to effectively respond to threats that go beyond their national borders. The article examines the essence of the category.

Ключові слова: безпека, концепція безпеки, державна політика, регіон Південної Азії, вогнева потужність.

Keywords: security, security concept, public policy, South Asia region, firepower.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Особливої актуальності набуває питання трансформації національної безпеки для держав, які перебувають в стані збройного конфлікту або зазнають геополітичних загроз. Сучасні виклики, пов'язані з такими явищами, як гібридна війна, кіберзагрози, інформаційна війна та інші новітні форми агресії, які вимагають не лише гнучкого реагування, але й суттєвого реформування концепцій та національних стратегій безпеки. Традиційні підходи, що базувалися виключно на військових аспектах захисту, сьогодні не є достатніми для повноцінного забезпечення суверенітету та територіальної цілісності держави, особливо в умовах глобалізації та зростаючої взаємозалежності між основними акторами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження категорії «концепція», зокрема в контексті сфери національної безпеки своє праці присвячували В.С. Бліхар, Л.В. Горохова, М.А. Козловець, В.В. Федоренко,

В.О. Федоренко. Гребенюк Д.О. акцентував увагу на вивченні специфіки концепції національної безпеки в умовах нових викликів та загроз, Тихоненко І. В., досліджуючи ґрунтовно регіон південної Азії вивчав особливості концепції державної безпекової політики в умовах поляризації політичних сил у субрегіоні.

Формулювання цілей статті (постановка завдання) – дослідити особливості формування та трансформації концепції безпеки державної політики країн південної Азії в умовах зміни балансу сил в субрегіоні.

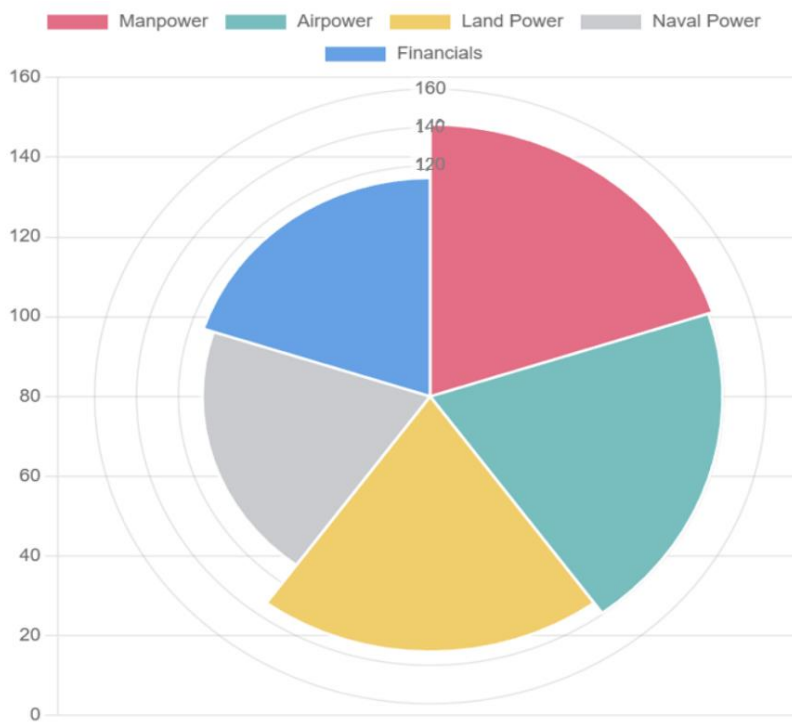
Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні безпекові механізми засвідчили зниження рівня функціональності щодо протидії новим викликам та загрозам в безпековій сфері без застосування класичних військових стратегій. Побудова ефективної концепції безпеки має враховувати широкий спектр викликів та багатогранність реальних та потенційних загроз із подальшою трансформацією парадигми національної безпеки. Такі кроки потребують розробки гнучкої та адаптивної системи реагування та протидії на деструктивні наслідки впливу зовнішнього середовища, посиленої уваги до міждержавних комунікацій, міжвідомчої координації та поглиблення міжнародної співпраці в безпековій сфері.

Встановлення особливостей трансформації концепції безпеки варто розпочати із визначення власне поняття «концепція», зокрема з філософського погляду досліджувану категорію можна трактувати як «1) одна з форм наукового знання (поряд з ідеями, теоріями та ін.); 2) певний спосіб розуміння та трактування реального світу; 3) провідний замисел, конструктивний принцип, основна ідея художнього, технічного та інших видів діяльності. Інколи терміном «концепція» користуються тоді, коли хочуть виразити думку про неусталеність знання, його гіпотетичність. Включення концепції в сферу філософсько-методологічного аналізу збагатило уявлення про можливості наукового знання в ході його розвитку, а також практичного застосування» [10, с. 134].

Гребенюк Д.О. зауважує, що концепція національної безпеки «у різних державах формується відповідно до унікальних політичних, економічних, географічних, і соціальних чинників, які визначають національні інтереси та потенційні загрози. Однак, загальні наукові підходи до цього поняття передбачають наявність спільних елементів, які можна простежити у більшості держав. У класичному розумінні національна безпека охоплює сукупність заходів, які держава вживає для захисту своєї території, суверенітету та життєво важливих інтересів від зовнішніх та внутрішніх загроз. Вона включає військові аспекти, зокрема оборону держави, але також політичні, економічні, соціальні, екологічні та технологічні компоненти, що відображає багатогранність сучасного поняття безпеки» [7, с. 25].

Сьогодні трансформація концепції безпеки державної політики передбачає перехід від класичного військово-політичного підходу до комплексного, що включає економічну, інформаційну, екологічну та гуманітарну безпеку; захист не тільки державних кордонів, а й політико-економічної позиції на міжнародній арені із реалізацією національних інтересів. Глобалізаційні процеси та поява нових викликів і загроз вимагає від держав посилення міжнародної співпраці; пріоритетності економічної складової у договірних процесах; комплексності та системності у формуванні та реалізації державної політики із врахуванням стану сектору безпеки і оборони; дотримання принципів законності та верховенства права, націленості на мирне вирішення конфліктів.

Центральним елементом Південноазійського регіону виступає Індія, яка значно перевищує інших членів асоціації за рядом показників, зокрема за військовим потенціалом та економічним становищем. Індія посіла 4 місце у світовому рейтингу наявної вогневої потужності з балом 0,1184 [8]. Для його обчислення використовується спеціальна формула та понад 60 показників, основними з яких є людські ресурси, наземні сили, військово-морські сили, та фінансові показники (рис. 1.).

Рис. 1. Структура вогневої потужності Індії за 2025 рік

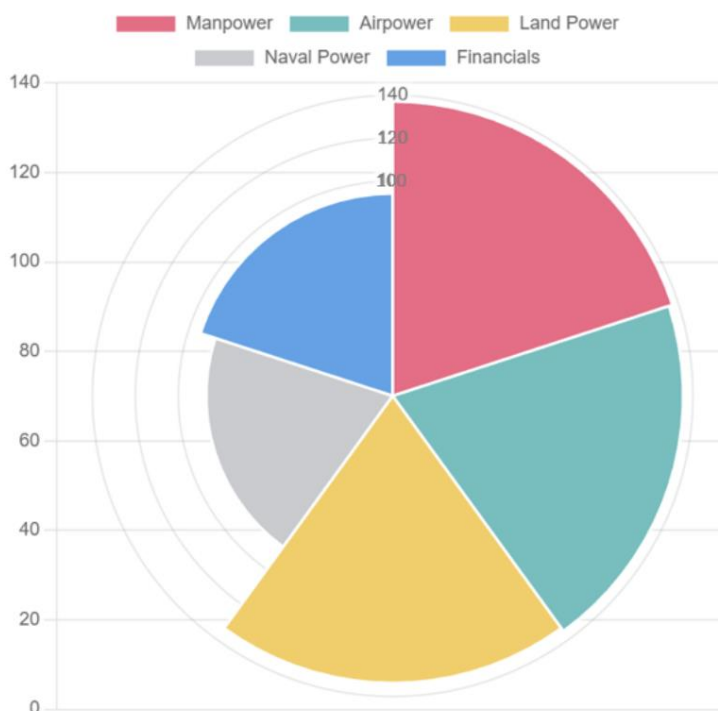
Джерело: сформовано на основі [4].

Розрахунки кожного показника проводяться окремо, залежно від його специфіки та є середнім значенням пов'язаних категорій у рейтингу. В такому випадку людські ресурси охоплюють усі воєнізовані сили визначенні для країни і включено особовий склад кожного роду військ. Повітряні сили включають військові повітряні системи, за винятком навчальних літаків та безпілотників. Наземні сили виключають моторизовані/механізовані транспортні елементи, а також буксировану артилерію та механізовані/буксировані системи РСЗВ. Військово-морські сили включають введені в експлуатацію корпуси кораблів, починаючи від військових кораблів та підводних човнів у «Блакитних водах»¹ до патрульних засобів у «Більших водах»². Фінансові показники – середнє значення поточного фінансового стану на світовій арені. З рисунку видно, що найбільшу частку потенціалу становить людський ресурс і показник за оцінкою складає 141,7; повітряні сили – 139,5; наземні сили – 133; морські сили – 108,7; фінанси – 113,8 [4]. Пакистан значно

¹ *Блакитні води – великі відстані від узбережжя, де кораблі можуть діяти незалежно від баз і берегової інфраструктури.*

² *Більші води – це прибережна зона, територіальні води і приморські райони, де діяльність ВМС обмежена близькістю до баз і логістичною підтримкою з берега.*

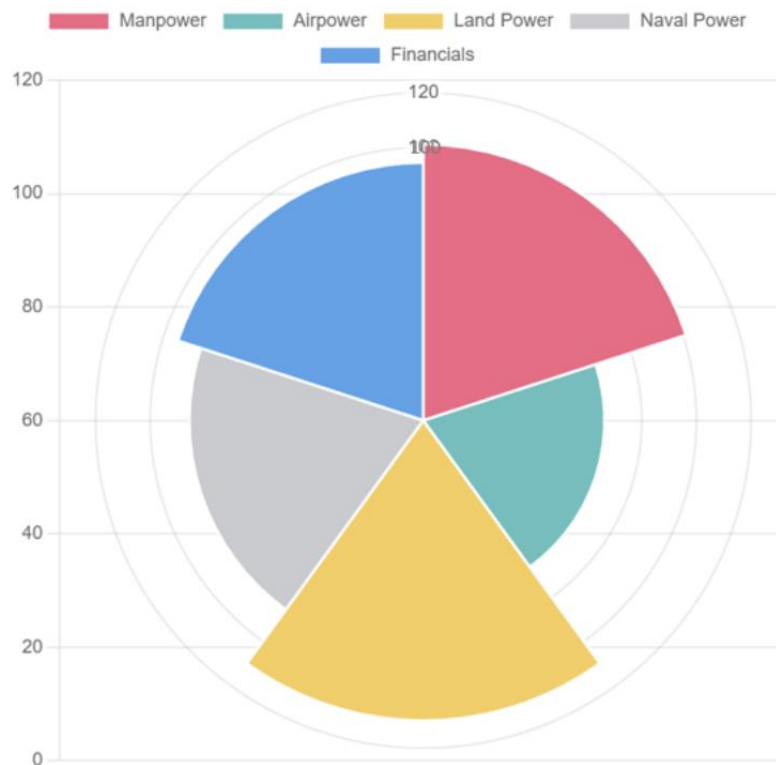
поступається Індії займаючи 12 місце у рейтингу з балом 0,2513, хоча основні структурні показники знаходяться на одному рівні (рис.2).

Рис. 2. Структура вогневої потужності Пакистану за 2025 рік

Джерело: сформовано на основі [5].

Показник людського ресурсу Пакистану складає 137,2 що на 4,5 одиниці менше за Індію. Повітряні сили із показником 135,5 поступаються на 4 одиниці. Наземні сили переважають на 0,8 одиниць із загальним показником 133,8. Найбільша різниця у морських силах і складає 21,7 одиниць з показником 87, а різниця у фінансах сягає 19,5 одиниць, де показник Пакистану – 94,3. Звідси випливає, що Пакистан суттєво поступається Індії у морських силах та фінансах, в решті показників держави знаходяться приблизно на одному рівні. Трійку країн закриває Бангладеш посідаючи 35 місце у рейтингу з балом 0,6062 суттєво поступаючись попередникам у всіх структурних показниках (рис. 3.).

Рис. 3. Структура вогневої потужності Бангладешу за 2025 рік

Джерело: сформовано на основі [6].

Аналіз рисунку показує що людський ресурс Бангладешу складає 101,2 поступаючись Індії на 40,5 одиниць. Повітряні сили відстають більше ніж у двічі із показником 66,4. Наземні сили із показником 110 поступаються на 23 одиниці, так само як і морські сили із загальним показником 85,7. Фінанси із показником 94,5 відстають на 19,3 одиниці. Виходячи із даних, розрив між країнами лише збільшується і набуває дедалі більшої диспропорції. Серед інших країн, що входять до SAARC станом на 2025 рік Шрі-Ланка займає 69 місце із балом 1,3941, Афганістан – 118 місце із балом 2,6689, Бутан – 145 місце з балом 6,3934, Мальдіви та Непал до рейтингу не ввійшли [8].

Для розуміння масштабів диспропорції у регіоні, окрім військової потужності, береться до уваги показник економічного становища держав. Для цього використовується загальник показник ВВП держав-учасниць SAARK (Рис. 4.), оскільки у будь-якій країні він є найважливішим показником, який відображає не окремий сегмент в економіці, а в цілому загальний стан [2].

Рис. 4. ВВП Держав-учасниць SAARC станом на 2025 рік

Джерело: Систематизовано, узагальнено та згруповано за даними [3]

З рисунку чітко видно значну перевагу Індії, ВВП якої складає 4,13 трлн. дол. США. Пакистан і Бангладеш знаходяться приблизно на одному рівні із показниками ВВП 410,5 млрд. дол. США та 475,01 млрд. дол. США відповідно. Показники у решти країн не перевищує 100 млрд. доларів, ще раз підтверджуючи домінування одних держав над іншими.

Важливо зазначити, що на відміну від інших регіональних об'єднань, SAARC від самого початку виключила можливість обговорення двосторонніх політичних і територіальних спорів, що фактично вивело з порядку денного найбільш значущі безпекові проблеми регіону. У результаті організація зосередилася на соціально-економічних та гуманітарних питаннях, залишивши сферу «жорсткої безпеки» поза межами інституційного регулювання. Сукупність перерахованих факторів привели до систематичних криз у роботі SAARC. Як приклад можна зазначити скасування самітів організації у 2016 та 2019 роках. Ескалація індо-пакистанських відносин фактично зупинила багатосторонній діалог [9, с. 47]. Опираючись на вищенаведені проблеми в роботі асоціації можна стверджувати, що SAARC у нинішньому вигляді є

недієвою інституцією. Запланована як механізм колективної безпеки, асоціація стала радше політичним символом регіоналізму. На країни об'єднання припадає близько 40% світового населення та близько 27% світового ВВП (табл. 1).

Таблиця 1. Показники країн БРІКС у світовому ВВП та міжнародній торгівлі у 2024 році

	Світовий ВВП млрд. дол.	Світовий експорт млрд. дол.
Світ	114414	32170
	Частка у світовому ВВП	Частка в експорті товарів і послуг
Бразилія	1,95%	1,21%
росія	1,95%	1,48%
Індія	3,52%	2,56%
Китай	16,85%	11,79%
ПАР	0,36%	0,4%
Індонезія	1,26%	0,94
Саудівська Аравія	1,11%	1,12

Джерело: Систематизовано, узагальнено та згруповано за даними [1, 3]

Значну роль в цьому посідають Китай та Індія, які демонструють стабільні макроекономічні показники і провідні позиції у міжнародній торгівлі. Особливо Китай, який посідає перше місце у світовому експорті, що зумовлює підвищення залежності інших держав від торгівельних відносин із ним. Водночас внутрішня економічна взаємодія між країнами БРІКС залишається обмеженою. Обсяги взаємної торгівлі між більшістю учасників, за винятком Китаю, є відносно незначними. Суттєвим стримуючим фактором розвитку БРІКС виступають внутрішні протиріччя між його членами, зокрема територіальні конфлікти та політичні розбіжності. Хоча частина таких конфліктів формально врегульована, напруженість у відносинах між окремими

учасниками зберігається, що негативно впливає на рівень довіри та можливість поглиблення інтеграції. Окрему увагу в межах БРІКС приділяють питанню створення альтернативної резервної валюти. Потенційно це могло б посилити економічну незалежність об'єднання, однак на сучасному етапі реалізація такого проекту є малоімовірною.

Висновки. Загалом, можна зробити висновок, що архітектура безпеки в Південноазіатському регіоні будується відповідно до логіки плюралізму та адаптивності, оскільки інтегрує державний, міждержавний та недержавний рівні, уникає жорстких зобов'язань та зосереджується на пом'якшенні ризику ескалації конфлікту, а не на повному усуненні конфлікту. Концепції безпеки країн Південної Азії наразі проходять етап трансформації, відображаючи нові реалії глобалізованого світу, де традиційні загрози поєднуються з сучасними викликами. Держави змушені переглядати власні стратегії та співпрацювати на глобальному рівні, аби ефективно реагувати на загрози, що виходять за межі їхніх національних кордонів. Сучасна міжнародна реальність вимагає як внутрішньої адаптації, так і тісної міжнародної координації,

Література:

1. Загальна інформація про HWPL URL: <http://uajudges.org.ua/?p=483>
2. Валовий внутрішній продукт. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/pro_stat/Prosto/vvp/VVP.pdf
3. ВВП по країнах (2025) – МВФ. URL: <https://www.worldometers.info/ru/%D0%B2%D0%B2%D0%BF/%D0%B2%D0%B2%D0%BF-%D0%BF%D0%BE-%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BC/>
4. Військова сила Індії 2025 року. URL: https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.php?country_id=india

5. Військова сила Пакистану 2025 року. URL:
https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.php?country_id=pakistan

6. Військова сила Бангладешу 2025 року. URL:
https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.php?country_id=bangladesh

7. Гребенюк Д.О. Трансформація концепції національної безпеки. *Національні інтереси України*. № 4. 2024. С. 22-28.

8. Рейтинг військової сили 2025 року. URL:
<https://www.globalfirepower.com/countries-listing.php>

9. Тихоненко І. В. Механізми Південноазійської асоціації регіонального співробітництва як чинник формування регіональної системи безпеки. *Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса*. 2017. С. 46-49.

10. Філософія: словник термінів та персоналій / В.С. Бліхар, М.А. Козловець, Л.В. Горохова, В.В. Федоренко, В.О. Федоренко. Київ: КВІЦ, 2020. 274 с.

References

1. Association of Judges of Ukraine (2025), “General information about HWPL”, available at: <http://uajudges.org.ua/?p=483> (Accessed 10 Jan 2026).

2. State Statistics Service of Ukraine (2025), “Gross domestic product”, available at: https://ukrstat.gov.ua/operativ/pro_stat/Prosto/vvp/VVP.pdf (Accessed 10 Jan 2026).

3. Worldometers (2025), “GDP by Country (2025) - IMF”, available at: <https://www.worldometers.info/ru/%D0%B2%D0%B2%D0%BF/%D0%B2%D0%B2%D0%BF-%D0%BF%D0%BE-%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BC/> (Accessed 10 Jan 2026).

4. Global Firepower (2025), “2025 India Military Strength”, available at: https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.php?country_id=india (Accessed 10 Jan 2026).

5. Global Firepower (2025), “2025 Pakistan Military Strength”, available at: https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.php?country_id=pakistan (Accessed 10 Jan 2026).

6. Global Firepower (2025), “2025 Bangladesh Military Strength”, available at: https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.php?country_id=bangladesh (Accessed 10 Jan 2026).

7. Hrebeniuk, D.O. (2024), “Transformation of the concept of national security”, *Natsional'ni interesy Ukrainy*, vol. 4, pp. 22-28.

8. Global Firepower (2025), “2025 Military Strength Ranking”, available at: <https://www.globalfirepower.com/countries-listing.php> (Accessed 10 Jan 2026).

9. Tykhonenko, I. V. (2017), “Mechanisms of the South Asian Association for Regional Cooperation as a factor in the formation of a regional security system”, *Visnyk Donets'koho natsional'noho universytetu imeni Vasylia Stusa*, pp. 46-49.

10. Blikhar, V.S. Kozlovets', M.A. Horokhova, L.V. Fedorenko, V.V. and Fedorenko, V.O. (2020), *Filosofiiia: slovnyk terminiv ta personalij* [Philosophy: a dictionary of terms and personalities], KVITs, Kyiv, Ukraine

Стаття надійшла до редакції 15.01.2026 р.